

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької мови

Дипломна робота магістра
з теми «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЛАНУВАННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ
НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА ПРИКЛАДІ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ»

Виконала: здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня групи
Ger1-M21z спеціальності 014 Середня
освіта (Мова і література (німецька) за
освітньою програмою «Середня освіта
(Німецька мова і зарубіжна література)»
Крисько Іванна Іванівна

Керівник: завідувач кафедри німецької
мови, кандидат педагогічних наук,
доцент **Калинюк Тетяна Василівна**

Рецензент: доктор філологічних наук,
професор, завідувач кафедри
комунікативної лінгвістики та перекладу
Чернівецького національного
університету ім. Ю.Федьковича
Бялик Василь Дмитрович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. УРОК – ОСНОВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ.....	6
1.1. Форми діяльності учнів на уроці іноземної мови.....	6
1.2. Навчальна діяльність з оволодіння іноземною мовою.....	14
1.3. Зміст навчальної роботи на уроці.....	16
1.4. Етапи уроку німецької мови.....	18
1.5. Урок німецької мови на різних етапах навчання.....	23
1.6. Контроль знань учнів на уроках німецької мови.....	26
1.7. Підготовка вчителя до уроку.....	28
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ПОБУДОВИ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ.....	32
2.1. Технологія навчання: зміст поняття.....	32
2.2. Технологія побудови інтерактивного уроку.....	34
2.3. Побудова уроку за проектною технологією.....	37
2.4. Технологія побудови уроку розвитку критичного мислення.....	42
Висновки до розділу 2.....	45
Розділ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	46
3.1. Особливості організації навчання німецької мови на нестандартних уроках.....	46
3.2. Аналіз даних проведеного уроку.....	52
3.3. Застосування дистанційних технологій для проведення нестандартного уроку.....	55
Висновки до розділу 3.....	60
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	64
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Навчання різних видів мовленнєвої діяльності на уроках іноземної мови здійснюється у тісному взаємозв'язку кожного з них, проте підхід до навчання повинен бути диференційований щодо формування кожного з видів. Це передбачає те, що все, що засвоюють учні в усній формі задля формування усного мовлення, згодом закріплюється на письмі та читанні, водночас попереднє засвоєння вивченого матеріалу в усному мовленні полегшує процес навчання читання й письма як видів мовленнєвої діяльності, що сприяє розвитку усного мовлення, будучи орієнтиром для нього.

Такий диференційований підхід презентований насамперед у відповідній послідовності навчання, що передбачає алгоритм «від усного мовлення до читання й письма». Відбір мовного матеріалу і організація роботи з формування умінь і навичок передбачає структурно-функціональний підхід до вивчення мовних явищ та метод моделювання.

Удосконалення методики проведення нестандартного уроку розглядається як один із найважливіших напрямків підвищення пізнавального інтересу до вивчення іноземної мови, якості знань учнів, що й визначає **актуальність дослідження**.

Об'єкт дослідження – урок німецької мови у ЗЗСО.

Предмет дослідження – сучасні підходи до організації та планування нестандартного уроку німецької мови.

Метою дипломної роботи є аналіз сучасних підходів до організації та планування уроку німецької мови на прикладі технологій побудови нестандартних.

Поставлена мета передбачає вирішення низки **завдань**:

- 1) розглянути теоретичні основи побудови уроку як основної форми організації навчання в ЗЗСО;
- 2) проаналізувати форми діяльності на уроці, зміст навчання на уроці іноземної мови;
- 3) дослідити технології побудови нестандартних уроків на прикладі

уроку-проєкту та уроку розвитку критичного мислення;

4) провести експериментальну перевірку ефективності організації навчання на нестандартних уроках німецької мови в 11 класі.

Методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, критична оцінка наукової літератури), емпіричні (спостереження, опитування у формі анкетування).

Наукова новизна дипломної роботи полягає в тому, що в ній повному досліджено вплив новітніх технологій як передумов успішного навчання німецької мови, а саме технологія побудови уроку-проєкту та уроку розвитку «критичного мислення».

Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів роботи під час навчальних занять з «Методики навчання іноземних мов», у практиці навчання німецької мови у ЗЗСО.

Апробація окремих положень дипломної роботи відбулася на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи» (19 травня 2022 р., м. Кам'янець-Подільський), III міжнародній студентській науковій конференції «Цифровізація науки та сучасні тенденції її розвитку» (11 листопада 2022 р., м. Умань), науковому форумі здобувачів вищої освіти «Сучасні аспекти та перспективні напрями розвитку науки» (18 травня 2022 року, м. Кам'янець-Подільський).

Публікації: Результати дослідження висвітлено у тезах доповідей:

Крисько І.І. Використання імітаційно-ігрових ситуацій на уроці іноземної мови як засобу кооперативного навчання : *Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи* : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 травня 2022 р. / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. С. 124-127.

Крисько І.І. Технологія побудови уроку розвитку критичного мислення : *Цифровізація науки та сучасні тенденції її розвитку* : матеріали III

Міжнародної студентської наукової конференції, м. Умань, 11 листопада, 2022 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2022. С. 261-264.

Виступах: «Сутність поняття «інтерактивне навчання» та основні підходи до його трактування» на науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками науково-дослідної роботи у 2021 році (29 березня 2022 р., м. Кам'янець-Подільський); «Кооперативні технології навчання як засіб мотивації до вивчення іноземної мови» на науковому форумі здобувачів вищої освіти «Сучасні аспекти та перспективні напрями розвитку науки» (18 травня 2022 року, м. Кам'янець-Подільський).

Структуру роботи визначили поставлена мета і шляхи її вирішення. В **першому** розділі дається докладний опис складових частин уроку.

У **другому** розділі аналізуються технології побудови різних типів нестандартних уроків.

У третьому розділі представлено результати експериментального дослідження, що було проведено під час проходження виробничої педагогічної переддипломної практики.

У **додатках** подані розробки уроків та розвиваючі вправи для різних класів, на прикладі яких демонструється практичне використання рекомендацій першого та другого розділів.

У **висновках** узагальнюються результати проведеної роботи, формулюються основні положення методичного пошуку.

У **списку використаної літератури** подано в алфавітному порядку перелік авторів, праці яких використані під час написання роботи.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало можливість зробити висновки про те, що найважливішою проблемою в навчанні німецької мови у ЗЗСО є проблема активізації навчальної діяльності учнів.

У першому розділі визначено діяльність учнів на уроці німецької мови як джерело їх навчання, розвитку й виховання. Однією з ключових проблем організації освітнього процесу є проблема форм діяльності учнів на уроці. Досліджено, що основною частиною роботи навчання іноземній мові є урок, на якому найповніше виявляються навчальна, організаторська, виховна та контролююча функції вчителя. З'ясовано, що на уроці успішно здійснюється навчання аудіюванню, говорінню і читанню.

Урок німецької мови відрізняється своєю багатoprogramністю, обумовленою необхідністю оволодінням аудіюванням, говорінням і читанням, а також формуванням ефективного механізму сприймання та породження висловлювань, коли учні працюють паралельно за кількома навчальними програмами. Отже, структура уроку німецької мови має комплексний характер та включає такі етапи:

- а) підготовка учнів до сприйняття навчального матеріалу;
- б) ознайомлення з новим мовним / граматичним матеріалом;
- в) оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності на основі опрацювання уже вивченого матеріалу;
- г) повторне опрацювання нового мовного матеріалу, введеного на II етапі;
- е) підведення підсумків.

Встановлено, що наразі учителі активно впроваджують певні зміни в структурі уроку на різних етапах навчання. Для першого етапу подрібненість навчального процесу. Другий етап, на якому засвоюють говоріння, аудіювання й читання, позначений більш комплексним характером. Третій етап передбачає подальше засвоєння учнями аудіювання, говоріння і читання.

Доведено, що уроки німецької мови в своїй послідовності є єдиною системою, в якій зміст наступного уроку визначений освітнім процесом на попередніх уроках. Контроль на уроці повинен відображати хід оволодіння учнями комунікативною компетентністю.

У другому розділі досліджувалась технологія побудови нестандартних уроків. Важливою умовою ефективності проведення нестандартних уроків з німецької мови є наявність позитивних емоцій. Вільна участь дітей пов'язана з пріоритетністю знання і з загальною думкою, яка складається на основі самовираження.

Учителям більше уваги треба приділяти роботі з розвитку пізнавальних інтересів учнів. Цьому сприяють проблемний виклад матеріалу, виконання учнями самостійних завдань, використання дидактичних, ділових, рольових ігор.

Встановлено, що технологія навчання - це науково обґрунтована організація навчально-пізнавальної діяльності у структурі певної педагогічної системи.

Доведено, що інтерактивне навчання розглядається як соціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має певну передбачувану мету – створення конкретних умов, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Описано технологію розвитку критичного мислення, яка передбачає набір певних методичних прийомів, у різних видах і формах роботи. Технологія передбачає розвиток запам'ятовування, осмислений творчий процес, постановку проблеми та пошуки шляхів її розв'язання.

Перспективу подальшого дослідження ми вбачаємо у вивченні інших ефективних технологій навчання, що будуть доречними на нестандартних уроках німецької мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Безкоровайна О. В. Інноваційна діяльність викладача іноземної мови: проблеми теорії та практики : *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2016. Вип. 14. С. 10-14.
2. Бех П. О., Биркун Л. В. Концепція викладання іноземних мов в Україні. *Іноземні мови*. 1996. №2. С. 2-8.
3. Буровицька Ю. М. Інформаційно-комунікаційні технології у вищих навчальних закладах: алгоритм *Вісник Національного педагогічного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка* впровадження : Серія: Педагогічні науки. Вип. № 133. 2016. с. 23-26.
4. Васькова Н. М. Технологія формування критичного мислення учнів під час роботи з текстом на уроках англійської мови : *Педагогічні обрії*. 6 (102). 2018. с. 27-33.
5. Годованець Н.І. Короткий огляд інтерактивних методів навчання іноземної мови : *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. Вип. 1 (40). С. 60-62.
6. Дишаковська О., Безкоровайна О. Організація нестандартного уроку іноземної мови як засобу активізації комунікативної діяльності старшокласників : *Фундаментальні та прикладні наукові дослідження: актуальні питання, досягнення та інновації* : матеріали I Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції (27 березня 2020 року): збірник тез. Бердянськ: БДПУ, 2020. С. 121-124.
7. Дишаковська О., Безкоровайна О. Використання психолого-педагогічного аспекту під час проведення нестандартного уроку з іноземної мови : *Актуальні питання науки* : матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (30 квітня 2020 року): збірник тез. Бердянськ: БДПУ, 2020. С. 179-182.
8. Демченко В.В., Рабченюк Т.С. Виховання обдарованої дитини у сучасному навчальному закладі. Рівне. Ліста, 2004. 74 с.
9. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття. К.:

Райдуга, 2007. 4-11с.

10. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К.: Ленвіт, 2003. 261с.

11. Закон України «Про освіту». К.: Генеза. 1996.- 36с .

12. Зеленський М. Використання проблемних ситуацій на уроках англійської мови : *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства* : збір. наук. праць / за ред. доц. В. В. Павленко. Житомир: ФО-П Левковець Н. М., 2018. С. 76-86.

13. Інноваційні технології на уроці німецької мови / Упоряд.: Л. Горбач. К. 2008. С. 4 – 9, 87 – 89.

14. Калашник А.П. Самостійна робота – потужний засіб сучасної освіти і виховання. Запоріжжя, 2005. 224 с.

15. Калінін В.О. Професійна соціокультурна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови у вищому навчальному закладі : *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2006. №28. С. 58-63.

16. Калінін В. О., Калініна Л. В., Маяновська Т. М., Прокопчук Н. Р. Інтерактивні технології навчання іноземної мови як засіб реалізації завдань нової української школи : навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ФОП Кирилюк І. В., 2017. 67 с.

17. Кваша О. Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. (23), С. 112-117.

18. Кириленко Р.О., Орап В.І. Фантастична німецька: Підручник для 6 класу середньої школи. К. : Генеза, 2006. 108с.

19. Колонкова О. Ваш вибір : Тренінг самостійного пошуку. Шкільний світ. 2004. №16.

20. Комунікативна німецька мова / за ред. В. Задорожного, Т. Зайферта, Ф. Шпітцнера. Львів: “БАК”, 1998. 164с.

21. Король С.В. Аналіз традиційних та сучасних форм роботи на

занятті з іноземної мови : Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи. 2005. С. 107–113.

22. Кречотень О. В. Варіативність інноваційних підходів до викладання іноземної мови : Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ, (Суми, 17-20 квітня 2019 р.) Суми: СНАУ, 2019. 129 с.

23. Лівандовська Л. Використання інтерактивних освітніх технологій у навчально-виховному процесі : *Директор школи*. 2004. №33–34.

24. Лінгвометодичні аспекти викладання іноземних мов: 3б. ст. та доповідей Міжвуз. наук.-практ. конф. Івано-Франківськ 15–17 вересня 1997 р. / Прикарпатський ун–т ім. Василя Стефаника. Кафедра англійської філології / О.О.Кульчицька (відп. ред.) Коломия: Вік 2003. С.148.

25. Лях О. В., Лях Д. В. Шляхи розвитку в учнів інтересу до вивчення іноземної мови : *Young Scientist*. №10(37). Жовтень, 2016. С. 265-269.

26. Майстер Т.А. Методи та прийоми вивчення німецької мови : *Соціально-гуманітарні та психолого-педагогічні науки*. 2005. С. 58-59.

27. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. Авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. 328с .

28. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. // Кол. Авторів під кер. С.Ю. Ніколаєвої. : Київ: Ленвіт, 2002. 278 с.

29. Митник О.Я. Технологія побудови уроку як цілісного творчого процесу : *Почат. шк*. 2009. № 10. С. 53-57.

30. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Ленвіт 2008. 286 с.

31. Ніколаєва С.Ю. Бігич О.Б. Бражник Н.О. Гапонова С.В. Гринюк Г.А. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах:

Підруч. для студ. вищ. навч. закладів / К.І.Онищенко (ред.). К. : Ленвіт 2004. 327 с.

32. Ніколаєва С.Ю. Черниш В.В. Бадаянц Г.С. Бігич О.Б. Борецька Г.Е. Педагогічна практика з методики викладання іноземних мов: Посібник для студентів. К.: Ленвіт 2003. 250 с .

33. Ніколайчук Л.А. Методика викладання іноземної мови і літератури як критерій добору національно-культурного змісту навчання : *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2007. №33. С. 58-60.

34. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації / За заг. ред. В. І. Шуляра. Миколаїв: ОППО, 2020. 108 с.

35. Основи педагогічної майстерності: практикум / І. Л. Холковська, О. В. Волошина, С. І. Губіна. Вінниця: «Твори», 2019. 240 с.

36. Педагогічні технології в підготовці вчителів: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка. 3-е вид., допов. і переробл. Харків: ХНПУ. 2018. 457 с.

37. Пехота О.М. Освітні технології. К: АСК. 2001.

38. Пехота О. М. Особистісно-орієнтована освіта і технології. К . 2000.

39. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. 5– 11 класи. К.: Шкільний світ, 2004. 36 с.

40. Семенюк О.В. Актуальність методу аудіювання на сучасному етапі розвитку методики викладання іноземної мови : *Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук*. 2005. С. 133–134.

41. Склярєнко Н.К. Як навчити сьогодні іноземних мов(концепція) : *Іноземні мови*. 1995. №1. 80- 91 с.

42. Танана С. М. Інноваційні підходи до викладання іноземних мов в умовах удосконалення вищої освіти : *Science, Research, Development*. № 26. 2020. с. 25-27.

43. Тарнопольський О. Б. Три головних парадигми у викладанні

іноземних мов у ХХІ сторіччі: пролегомени до створення єдиного підходу до їх навчання : Методика навчання іноземних мов і культур у закладах вищої освіти. *Іноземні мови* № 2/2019 (98). с. 3-9.

44. Ткач В.В. Вплив колективу на процес розвитку діалогічного та монологічного мовлення іноземною мовою : *Соціально-гуманітарні та психолого-педагогічні науки*. 2005. С. 61–62.

45. Фіцула М.М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2002. 192с.

46. Шевченко С. І., Халимон І. Й. Розвиток критичного мислення під час аудіювання іншомовних повідомлень : *Наукові записи НДУ ім. М. Гоголя*. Психолого-педагогічні науки. 2018. №3. с. 147-151.

47. Шморгун І. В. Педагогічне мислення вчителя англійської мови як умова формування критичного мислення учнів : *Становлення і розвиток педагогіки* : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 16-17 лютого 2018 року) Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. С. 87-89

48. Яременко Н. В. Викладання іноземних мов в умовах євроінтеграції: основні підходи та методи : *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. № 1, 2018. С. 17-21

49. Jiyin Han & Hongbiao Yin | (2016) Teacher motivation: Definition, research development and implications for teachers, *Cogent Education*, 3:1, 1217819, DOI: 10.1080/2331186X.2016.1217819 – p. 1-18.

50. Kapatruck M. *Methodik des FSUs*. Tscherniwzi: Ruta, 2006. 34 S.

51. Norzaini Azman, Ling Kor Shin. Problem-based Learning in English for a Second Language Classroom: Students' Perspective : *International Journal of Learning* 18(6), 2012. URL: https://www.researchgate.net/publication/286947340_Problembased_Learning_in_English_for_a_Second_Language_Classroom_Students%27_Perspectives